

ФОРМУВАННЯ ГАРМОНІЙНО РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ РУХЛИВИХ ІГОР

Велікдус Катерина

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: Яворська Тетяна Євгенівна, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, викладач кафедри медико-біологічних основ фізичного виховання і спорту

У статті обґрунтовано формування гармонійно розвиненої особистості на уроках фізичної культури учнів початкових класів засобами рухливих ігор. Авторами розглянуто впровадження засобів рухливих ігор в педагогічну практику початкової школи.

Ключові слова: гармонійно розвинена особистість, рухливі ігри, діти молодшого шкільного віку.

Постановка проблеми. Гармонійний розвиток дитини, що передбачає її фізичне, психічне, соціальне, духовне здоров'я, інтелектуальну достатність, морально-етичну досконалість, є нині пріоритетом у розвинутих країнах світу.

Сучасний розвиток педагогічної науки в Україні характеризується пошуком та вдосконаленням шляхів формування гармонійно розвиненої особистості підростаючого громадянина. В Законі України “Про освіту”, державних національних програмах “Освіта” та Цільовій комплексній програмі “Фізичне виховання – здоров'я нації ” визначено, що сьогодні особливої уваги набуває єдність виховних впливів на дитину протягом усього періоду розвитку, починаючи з раннього дитинства. З огляду на це, актуальним є питання належного фізичного виховання учнів початкових класів, гармонійного розвитку особистості та стабільного стану здоров'я дітей молодшого шкільного віку [3; 7].

Молодший шкільний вік – відповідальний етап у забезпеченні належного підґрунтя формування здорової, гармонійно розвиненої особистості, а рухливі ігри, як визначають вчені, є універсальними засобами всебічного розвитку дітей.

Рухливі ігри – особливий вид діяльності людини, що виникає у відповідь на соціальну потребу підготовки підростаючого покоління до життя [1; 4; 6].

Відомий науковець П.Ф. Лесгафт визнавав, що рухлива гра – один з важливих засобів фізичного виховання, за допомогою якого дитина вчиться справлятися з труднощами [5].

Процес становлення освіти й виховання в Україні створюють умови збереження і розвитку національної культури, зокрема, впровадження і застосування рухливих ігор у системі фізичного виховання молодших школярів. Будучи важливим засобом надбання і передачі досвіду, ігри повинні увійти сьогодні у всі сфери виховної роботи, емоційно збагачуючи особистість, викликаючи потребу до творчої діяльності та підвищення фізичної працездатності [1; 6].

На необхідність використання різноманітних ігор у вихованні здавна звертали увагу такі видатні вчені й педагоги, як Ян Амос Коменський, А.С. Макаренко, К.Д. Ушинський, В.О. Сухомлинський.

Про окремі аспекти рухливих ігор у вихованні дітей говориться у працях Вільчковського Е.С., Воробей Г.В., Мудрика С.Б., Цюся А.В. та ін. Так, наукові дослідження Вільчковського Е.С. засвідчують вплив рухливих ігор на підготовленість дітей до навчання у школі. Г.В. Воробей та С.Б. Мудрик розкривають вплив ігор на гарт, як діалектичну єдність фізичної та духовної стійкості молодших школярів. А.В. Цюсь звертає увагу на необхідність застосування народних ігор у навчально-виховному процесі молодших школярів [2].

Аналіз публікацій свідчить про те, що на сьогоднішній день розроблена методика проведення уроків з використанням рухливих ігор за народним календарем у початковій школі, обґрунтовані та уточнені особливості методики їх проведення на уроках фізичної культури у відповідності до навчальних програм загальноосвітньої школи, а також з'ясовано вплив цих ігор на розвиток фізичних якостей дітей [2; 3; 7].

Таким чином, слід відмітити, що актуальність обраної теми дослідження зумовлена великим соціальним та педагогічним значенням рухливих ігор у формуванні гармонійно розвиненої особистості, а також необхідністю їх застосування на уроках фізичної культури учнів початкових класів.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати значення рухливих ігор для формування гармонійно розвиненої особистості на уроках фізичної культури учнів початкових класів та експериментально перевірити їх ефективність на практиці.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати та вивчити вітчизняний й зарубіжний досвід з проблеми дослідження.
2. Розкрити значення рухливих ігор у формуванні гармонійно розвиненої особистості на заняттях з фізичної культури.
3. Визначити основні аспекти застосування рухливих ігор у навчально-виховному процесі молодших школярів.
4. На основі науково-методичних досліджень, досвіду роботи вчителів початкових класів розробити сучасні підходи до методики навчання рухливим іграм на уроках фізичної культури в початкових класах.

Методи та організація дослідження: аналіз науково-методичної літератури; передовий педагогічний досвід, педагогічне спостереження; анкетування вчителів, батьків та опитування дітей; педагогічний експеримент та методи математичної статистики.

У процесі дослідження ми передбачали, що використання рухливих ігор на уроках фізичної культури дозволить не лише підвищити настрій під час занять та розвинути фізичні якості дитини, але й сформувати гармонійно розвинену особистість учнів початкових класів.

Дослідження проводилося протягом 2011-2012 навчального року на базі Василівської загальноосвітньої школи (ЗОШ) Житомирського району. У дослідженні брали участь учні I-III класів.

Дослідження було організовано у три етапи відповідно до поставлених завдань. На першому етапі дослідження проводився аналіз науково-методичної літератури. Вивчались особливості застосування рухливих ігор у навчально-виховному процесі з дітьми молодшого шкільного віку. Були відібрані та систематизовані рухливі ігри для дітей молодшого шкільного віку.

На другому етапі дослідження був проведений констатувальний та формувальний педагогічний експеримент. В контрольній групі уроки проводилися за стандартною програмою, а в експериментальній – за тематично спланованою, де рухливим іграм відводилось 50-60% від загального часу уроку.

На третьому етапі дослідження проводилась обробка та аналіз результатів дослідження.

Слід зауважити, що рухливим іграм, як розділу програми фізичного виховання в початкових класах, рекомендовано виділяти приблизно 30-35% від загального часу уроку. В нашому випадку приділялося більше половини уроку.

Під час проведення експерименту, діти граючись, розвивалися фізично та розумово, загартовувалися у вольовому відношенні, краще пізнавали один одного. Слід наголосити, що ігри загалом розглядалися як один з універсальних засобів: у моральному вихованні розвивалися почуття дисципліни, колективізму, товариськості, лідерства; у навчанні – творчі та організаторські здібності; у фізичному вихованні – рухові здібності.

Проведене нами соціологічне дослідження (анкетування) показало, що серед опитаних дітей 90% – із задоволенням граються, 5% – віддають перевагу навчанню, і лише 5% – не займаються зовсім або частково.

Як показали результати дослідження, усі показники фізичної підготовленості після експерименту значно зросли в обох групах.

Зіставлення результатів у дітей експериментальної групи після експерименту показує вагому перевагу над показниками контрольної групи. Результат фізичної підготовленості учнів початкових класів залежав від багатьох засобів та форм роботи, зокрема від правильності організації та проведення гри. В свою чергу, як показали результати дослідження, педагогічна ефективність гри залежала від підбору методики навчання та проведення рухливих ігор, організаторських здібностей керівника, його вміння доступно і цікаво пояснити гру та керувати її процесом, бути об'єктивним та уважним в оцінці ігрових дій дітей, підведенні підсумків.

На основі вищезазначеного слід зробити висновок, що головне завдання педагога – навчити дітей грати активно і самостійно, з дотриманням необхідних

вимог. Тільки в такому випадку рухливі ігри будуть мати ефективний вплив на всебічний гармонійний розвиток особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрощук Н.В., Леськів А.Д., Механошин С.О. Рухливі ігри та естафети у фізичному вихованні молодших школярів / Н.В. Андрощук, А.Д. Лесів, С.О. Механошин. – Тернопіль: «Підручники та посібники», 1998р. – 112 с.
2. Воробей Г.В. Народні ігри та забави у фізичному загартуванні молодших школярів різних етнографічних груп Прикарпатського краю / Г.В. Воробей. – К., 1997. – 16 с.
3. Державна національна програма “Освіта (Україна ХХІ століття). – К.: Райдуга, 1994. – С.61.
4. Кругляк О.Я., Кругляк Н.П. Від гри до здоров’я нації. Рухливі ігри, естафети на уроках фізичної культури. Методичний посібник. – Тернопіль: “Підручники і посібники”, 2000. – 80 с.
5. Лесгафт П.Ф. Руководство по физическому образованию детей школьного возраста. Собр.пед.соч. – М., 1953. – Т.1. – 442 с.
6. Олійник І.О., Єрусалимець К. Г. Рухливі ігри. Навчальний посібник. Кременець. КОГПІ, 2005. – 104 с.
7. Програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (1-11 кл.) // Фізичне виховання в школі. – 1999. – № 1. – С.2-24.